

Warszawa, 12.06.2021

ad. dr hab. Marek Żwirdowski
Uniwersytet Fryderyka Chopina
w Warszawie
Dziedzina - *sztuki muzyczne*
Dyscyplina artystyczna – *instrumentalistyka*

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ **mgr Krzysztofa Muchy**

Zlecaniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Karola lipińskiego we Wrocławiu, zlecenie podjęte na podstawie art. 14 ust. 2 pkt. 1 **Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki** tj. Dziennik Ustaw z 2017 roku poz.1789 oraz paragraf 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2008 2018 pozycja 261) w *sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora*, oraz art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *przepisy wprowadzające ustawę prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2008 roku poz. 1669).

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Panią Profesor dr hab. Jolantę Szybalską-Matczak pisma sygnowanego datą 28 maja 2021 roku informującego o powierzeniu mi funkcji recenzenta pracy doktorskiej pana magistra Krzysztofa Muchy pt. **”Współczesne techniki wykonawcze mające wpływ na rozwój literatury na tubę solo wybranych XX i XXI wieku”** została dołączona następująca dokumentacja:

- praca doktorska
- dokumentacja do wszczęcia przewodu doktorskiego
- dzieło artystyczne zarejestrowane na płycie CD

zgodna z wymaganiami ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Podstawowe dane o Kandydacie:

Mgr Krzysztof Mucha urodził się 23.09.1988 roku w Brodnicy. Edukację muzyczną podjął w 1996 r. w Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. Fryderyka Chopina w Brodnicy w klasie fortepianu. W 2004 roku rozpoczął naukę gry na tubie w Zespole Szkół Muzycznych im. Karola Szymanowskiego w Toruniu w klasie Kazimierza Kmiecika i po 3 latach nauki w podjął studia w Akademii Muzycznej w Krakowie, którą ukończył z wyróżnieniem w 2012 roku. W okresie studiów uzyskał stypendia artystyczne, a także był laureatem licznych konkursów min.:

- II miejsca na VIII Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych w Szczecinie (2011)
- II miejsca VII Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych w Brnie (2011)

- I miejsca na Ogólnopolskim Konkursie Instrumentów Dętych Blaszanych w Katowicach (2010)
- II miejsca na Międzynarodowym Konkursie Współczesnej Muzyki Kameralnej w Krakowie (2009)

Pogłębiał swoją edukację muzyczną na kursach i seminariach prowadzonych przez wybitnych solistów i pedagogów, takich jak: Roger Bobo, Gene Pokorny, Roland Szentpali, Oystein Baadsvik, Paul Krzywicki, Owen Slade, David Cribb, Rod Franks, Zdzisław Piernik, Simon Wills, Michael Thompson, Robert Kozanek, Carsten Svandberg, Wolfgang Pfistermuller. Jeszcze podczas studiów magisterskich wygrał konkursy:

- na stanowisko solisty do Sinfonia Iuventus (2012)
- do orkiestry młodzieżowej Gustav Mahler Jugendorchester (2010)
- do orkiestry młodzieżowej I' Culture Orchestra (2010)

W 2012 roku, zdał egzamin na stanowisko solisty NFM Filharmonii Wrocławskiej. Jako muzyk orkiestrowy brał udział w ponad 500 koncertach w kraju i za granicą występując pod batutą wybitnych dyrygentów i kompozytorów klasy światowej min.: Charles Dutoit, Sir Neville Marriner, Giancarlo Guerrero, Christoph Eschenbach, Leonard Slatkin, Marc Minkowski, Alexander Liebreich, Jerzy Maksymiuk, Krzysztof Penderecki, Stanisław Skrowaczewski, Michael Zilm.

Po ukończeniu studiów aktywnie rozwijał swoją działalność artystyczną, został laureatem konkursów międzynarodowych:

- I miejsce na Międzynarodowym Konkursie Muzycznym w Stanjel (Słowenia - 2014)
- Grand Prix na VIII Międzynarodowym Konkursie Instrumentów Dętych Blaszanych w Brnie (Czechy - 2013)

W 2018 roku wygrał konkurs na stanowisko solisty do Orkiestry Sinfonia Varsovia.

Prowadzi ożywioną działalność jako kameralista, jest członkiem następujących zespołów kameralnych :

- Polish Brass Quintet,
- Wratislavia Brass oraz
- Sinfonia Varsovia Brass

W skład tych zespołów wchodzi muzyki czołowych polskich orkiestr : Sinfonia Varsovia, Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, Teatr Wielki-Opera Narodowa, NFM Filharmonia Wrocławska.

Pan mgr Krzysztof Mucha w latach 2014-2018 r. był asystentem w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, gdzie prowadził zajęcia z tuby, eufonium, studiów orkiestrowych, literatury specjalistycznej oraz zespołów kameralnych, a obecnie jest wykładowcą Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu gdzie prowadzi zajęcia z tuby, studiów orkiestrowych oraz zespołów kameralnych. Pomimo krótkiego okresu nauczania (niespełna 5 lat) odnosi sukcesy jako pedagog, a jego studenci otrzymują nagrody na konkursach o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej.

Od kilku lat jest muzykiem firmowym związanym z jedną z najlepszych fabryk produkujących instrumenty dęte - Melton/Mainl Weston.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Wskazane we wniosku o wszczęcie postępowania przewodu doktorskiego dzieło artystyczne stanowi praca pisemna „**Współczesne techniki wykonawcze mające wpływ na rozwój literatury na tubę solo w wybranych utworach XX i XXI wieku**” oraz nagranie zarejestrowane na nośniku elektronicznym – płyta CD.

CZEŚĆ OPISOWA

Praca doktorska mgr Krzysztofa Muchy jest wynikiem jego badań nad problematyką współczesnych technik gry na tubie w kontekście nagranych przez niego utworów, ale także innych kompozycji które zostały przedstawione podczas analizy podjętego tematu.

Część opisowa pracy składa się z 3 rozbudowanych rozdziałów. Pierwszy poświęcony jest historii tuby oraz jej ewolucji na przestrzeni epok. Informacje w nim zawarte obrazują przekrój instrumentarium mającego bezpośredni wpływ na powstanie prototypów, a następnie ostatecznej formy instrumentu. Autor zapoznaje czytelnika z nowymi rozwiązaniami konstrukcyjnymi tuby i instrumentów pokrewnych przybliżając ich różnorodne walory brzmieniowe i pozwalających na wykonanie najbardziej zaawansowanych współczesnych technik wykonawczych.

Drugi rozdział przedstawia sylwetki kompozytorów oraz opisuje genezę, budowę formalną i problematykę wykonawczą utworów na tubę. Wybór repertuaru został dokonany pod względem różnorodności aspektów techniczno-barwowych. Długoletni bezpośredni kontakt autora z wirtuozami tuby: Zdzisławem Piernikiem i Oysteinem Baadsvikiem był bardzo pomocny w przygotowaniu rozprawy doktorskiej. Wiedza na temat powstałych utworów dedykowanych wykonawcy czy bezpośrednio napisanych przez instrumentalistę jest nieoceniona. Objasnienia były cennym źródłem informacji podczas analizy dzieła muzycznego, jak również przygotowań utworów do nagrań, które są nierozłączną częścią przewodu doktorskiego.

Ostatni rozdział prezentuje współczesne techniki wykonawcze mające wpływ na rozwój literatury na tubę solo w XX i XXI wieku. Autor wyselekcjonował nowatorskie, ale także te najczęściej używane wcześniej techniki gry. Każda z nich zawiera opis metody wykonania oraz przykłady nutowe dotyczące wykorzystania danej techniki w literaturze tubowej pochodzące ze współczesnego repertuaru. Uzupełnieniem tej części pracy jest podrozdział poświęcony preparacji tuby.

Pan mgr Krzysztof Mucha w części opisowej przedstawia zagadnienia współczesnej techniki gry na tubie w sposób wyczerpujący. Stanowi ona dla tubistów wartościowe źródło wiedzy o współczesnych technikach wykonawczych. Poprzez swoje badania wypełnił i wzbogacił lukę w polskich źródłach, które w tym zakresie są mało znane. Część opisowa pracy doktorskiej została profesjonalnie opracowana zarówno pod kątem merytorycznym jak i redakcyjnym, język pracy jest klarowny i zrozumiały, a treść poszczególnych zagadnień została przedstawiona w sposób czytelny.

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Dzieło artystyczne mgr Krzysztofa Muchy zarejestrowane na płycie CD obejmuje nagrania następujących utworów:

Ralph Vaughan Williams - *Concerto for Bass Tuba and Orchestra*

William Kraft - *Encounters II for unaccompanied tuba*

Krzysztof Penderecki - *Capriccio*

Øystein Baadsvik - *Fnugg*

Krzysztof Mucha - *Crazy Fly Variations for Tuba Solo*

Ralph Vaughan Williams - *Concerto for Bass Tuba and Orchestra*

Utwór został napisany w 1954 roku przez 82-letniego kompozytora na zamówienie London Symphony Orchestra, by uświetnić koncert z okazji Złotego Jubileuszu Orkiestry. Solistą został Philip Catelinet (tubista orkiestry), a dyrygował sir John Barbirolli. Koncert Ralpha Vaughana Williamsa jest uznawany za pierwszy koncert na ten instrument, pierwszy krok w kierunku autonomizacji tuby jako instrumentu solowego. Sama idea ustanowienia tuby instrumentem koncertującym za życia kompozytora uznawana była za dość ekscentryczną. Choć jak na koncert solowy jest on dosyć niewielkich rozmiarów (trwa około 12 minut), to miał istotny wpływ na kompozytorów piszących od tej pory utwory na tubę.

Koncert utrzymany jest w konwencji neoklasycznej. Nawiązuje on do niej poprzez przejrzystą formę, wykorzystanie wartkiej motoryki w skrajnych częściach, wyważeniem emocjonalnym utworu oraz imitacyjną motywiką.

William Kraft - *Encounters II for unaccompanied tuba*

Utwór ten powstał 1966 roku dla tubisty Rogera Bobo, który prawykonał tę kompozycję na koncercie poświęconym całemu cyklowi *Encounters*. William Kraft stworzył 15 utworów na zróżnicowaną obsadę, a jedynym solowym utworem jest właśnie *Encounters II* na tubę. Dzieli się na sześć segmentów odróżniających się zmianą tempa, odmiennym charakterem i użytymi technikami. Kompozytor wyraźnie inspirował się dodekafonią, jednak nie stosuje się do jej ścisłych zasad – tzn. nie tworzy 12-dźwiękowych serii. Kompozycja ta jest bardzo zróżnicowana pod względem użytych technik. Segment *Andante – Largo* wyróżnia się użyciem multifonów w bardzo ciekawy i różnorodny sposób. W tej technice wykonawca śpiewa wskazaną wysokość równocześnie wykonując na instrumencie drugą przez co osiągnięte jest całe spektrum brzmień akordowych. Kolejny segment – *Furioso* ma charakter typowo wirtuozowski. Wykorzystane tu zostały szybkie przebiegi szesnastkowe ze zróżnicowaną artykulacją przeplatające się z glissandami. Innym ciekawym efektem jest też modyfikacja barwy na jednej wysokości dźwięku poprzez połowiczne wciskanie wentyli.

Kompozytor zastosował także efekt „samoakompaniamentu” poprzez liczne kontrasty na wielu poziomach. Przeciwwstawia sobie długie dźwięki z krótkimi, skrajną dynamikę oraz rejestry, między którymi instrumentalista wykonujący *Encounters II* musi bardzo sprawnie się poruszać. William Kraft wykorzystał w utworze unikatowe dla tuby możliwości sprawnego przemieszczania się pomiędzy skrajnymi rejestrami instrumentu, co implikuje też wykorzystanie *glissand* o bardzo szerokiej skali. Dzięki użyciu nut pedałowych, a także multifonów można usłyszeć w utworze pełną skalę instrumentu.

Krzysztof Penderecki – *Capriccio*

Capriccio na tubę solo skomponowane zostało przez Krzysztofa Pendereckiego w 1980 roku i zadedykowane zostało Zdzisławowi Piernikowi – polskiemu tubiście, który w wirtuozowski sposób poszerzył wykonawcze możliwości tego instrumentu o szeroki zasób technik wykonawczych, współpracując z wieloma polskimi kompozytorami.

Capriccio na tubę solo to krótka, trwająca około pięciu minut miniatura, jednak pociąga za sobą szerokie spektrum wymogów technicznych. Ze względu na bogactwo materiału muzycznego i mnogość technicznych trudności, jest to kompozycja wirtuozowska, co stanowi rzadkość w repertuarze solowym przeznaczonym dla tuby. O brawurowym charakterze *Capriccio* świadczy dominująca rola trudności wykonawczych, które – w połączeniu z barwnym rysunkiem melodyczno-harmonicznym – nie wykluczają jednak artystycznego waloru kompozycji.

Jedną z największych trudności wykonawczych w utworze jest częsta zmienność szeroko eksploatowanych rejestrów w ramach całej skali instrumentu. Skumulowany zostaje w nim szereg wymagających środków wykonawczych, opartych na szybkiej zmienności artykulacyjnej. Krótkim, akcentowanym motywom towarzyszą bardzo niskie dźwięki staccato, a także charakterystyczne, płynne rytmicznie przebiegi glissandowe.

Øystein Baadsvik - *Fnugg*

Ta kompozycja wybitnego norweskiego wirtuoza tuby Øysteina Baadsvika wymaga od wykonawcy szczególnych umiejętności posługiwania się niekonwencjonalnymi technikami gry. Utwór zawiera *multifony* – współbrzmienia i dwudźwięki powstające na bazie równocześnie granego burdonu i śpiewu. Baadsvik stosuje także swojej kompozycji wynalezioną przez siebie technikę łączenia podwójnego *staccato* w najniższym rejestrze dodając akcenty z przepony, którą określił jako *lip beat*. Kompozytor w swoim utworze chciał również połączyć inspirację tradycyjnym instrumentem *didgeridoo* wywodzącym się z kultury australijskich Aborygenów z wpływami norweskiego folkloru uzyskując modyfikację brzmienia poprzez zmiany artykułowanych samogłosek.

Bardzo ciekawe też jest wykorzystanie elementów *beatboxu* dla uzyskania motorycznej rytmiki. Technika ta powstała na przełomie lat 70. i 80. XX wieku, i polega na wydobywaniu dźwięków i odgłosów za pomocą narządów mowy: ust, języka, krtani, gardła wspomaganych przeponą. Dzięki temu wykryształizowała się forma rytmicznego tworzenia dźwięków np. linii basu, perkusji czy innych instrumentów muzycznych poprzez naśladowanie głosem rytmów i dźwięków.

Krzysztof Mucha - *Crazy Fly Variations for Tuba Solo*

Utwór *Crazy fly* Krzysztofa Muchy to miniatura wariacyjna, reprezentująca wirtuozowski nurt kompozycji. Jest to utwór o przeznaczeniu popisowym – estradowym, który może być także wykorzystywany w dydaktyce. W *Crazy fly* odnaleźć można zarówno tradycyjne techniki wirtuozowskie, tak jak i te charakterystyczne dla muzyki i wykonawstwa współczesnego. Do tych pierwszych należą różnorodne typy rytmicznej figuracji, ornamentyka (*glissanda* i wszelkie odmiany obiegników), które – wykonane w odpowiednio szybkim tempie - stwarzają efekt wirtuozowski. Do nieco nowszych środków

kompozytorskich, a zarazem artykulacyjnych, należą z kolei glissanda alikwotowe oraz śpiew podczas gry przez tubistę.

Wybór repertuaru został dokonany pod względem różnorodności aspektów techniczno-barwowych i miał na celu prezentację współczesnych technik wykonawczych scharakteryzowanych w pracy doktorskiej, które wpłynęły na rozwój literatury na tubę solo w XX i XXI wieku. Przedstawione na nagraniu kompozycje należą do repertuaru o wirtuozowskim charakterze, bardzo wysokim stopniu trudności, a do tego wymagających umiejętności specjalnych, niestandardowych współczesnych technik gry na tubie.

Artysta zaprezentował świetne opanowanie instrumentu pod względem biegłości technicznej, różnorodności dynamicznej, umiejętności stosowania technik współczesnych. Pan mgr Krzysztof Mucha swoim swoimi interpretacjami udowodnił, iż dysponuje pełnym arsenalem środków niezbędnych do wykonania tych kompozycji. Kreacja artystyczna poszczególnych utworów jest przemyślana i klarownie zaprezentowana.

KONKLUZJA

Praca doktorska pana magistra Krzysztofa Muchy stanowi oryginalne ujęcie problemu naukowego. Swoimi nagraniami oraz dysertacją kandydat wzbogacił kulturę muzyczną oraz literaturę swojego instrumentu przyczyniając się do rozwoju dyscypliny artystycznej jak również całej dziedziny sztuk muzycznych. Na podstawie przedstawionych nagrań i opisu dzieła artystycznego stwierdzam, że pan mgr Krzysztof Mucha jest artystą kreatywnym i dojrzałym wykazał się szeroką wiedzą zarówno praktyczną jak i teoretyczną w reprezentowanej przez siebie dziedzinie, a także umiejętnościami prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i badań naukowych przez co spełnia wymagania *art.13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03. 2014 roku.*

Pracę doktorską magistra Krzysztofa Muchy przyjmuję bez zastrzeżeń.

Marek Żwirdowski

